

22. septembril 2015

ARUPÄRIMINE

Scoses politsei tegevusega Sinimägede mälestusüritusel

Teatavasti on Sinimägede lahingud verisemad, mis kunagi Eesti pinnal peetud. Seal võitlesid ka eestlaste üksused Nõukogude armee vastu, aga paraku pidid nad seda tegema Waffen SS vormis, kuna Saksa seadused keelasid Saksa regulaarväes teenimise.

31. jaanuaril 1944 kuulutati okupatsiooniorani Eesti Omavalitsuse poolt Eesti kaitsmiseks välja üldmobilisatsioon. Seda asusid toetama ka Eesti rahvuslikud ringkonnad eesotsas Eesti viimase peaministri Jüri Uluotsaga. Isegi August Rei, sotsialist ja kirklik natsivastane, hilisem eksiilvalitsuse juht, kirjutas: „Kui meie teistkordne allaneelamine sovjetide poolt peaks toimuma samuti, ilma, et meie vastupanu- ja elutahe miskisugusel viisil tuleks avalikult nähtavale, siis peab küll kartma, et meie vabaduse ja iseseisvuse taastamiseks ei jää miskisuguseid shansse üle.”

Need mehed, kes Sinimägedes võitlesid, näitasid, et eestlastel on vastupanu- ja elutahe ja nad on iseseisvust väärt. Nad astusid vastu bolševikele, kellelt ei olnud midagi head oodata, kaitstes oma vanemaid, naisi ja lapsi, ning astudes välja selle eest, et anda Eestile veel üks võimalus Saksamaa taganemise ja Venemaa rünnaku vahel, mille realiseerumisevõimalus näis tollal olemas olevat. Võitlused Sinimägedes aitasid pidada rinnet, mille tulemusena sai osa Eesti inimestest siirduda eksiili, hoida seal poole sajandi vältel üleval küsimust Eesti okupeeritusest ja pakkuda alternatiivi sovetiaegse Eesti kultuuritoodangule. Sinimägede võitlustest räägiti okupatsiooniaastail uhkeid legende.

Ehk teisisõnu: eesti meeste võitlus Sinimägedes aitas eestlastel okupatsiooniaastatel venestumisest hoiduda ning Eesti riigil taas iseseisvuda. Eestlaste võitlusel Sinimägedes ega selle tähistamisel ei ole mingit sidet Natsi-Saksamaa kuritegude toetamise ega õigustamisega. Sellest hoolimata on Eesti riigivõim üritusest distantseerunud.

Eesti Vabariigi politsei on aga käitunud üritusel mitmeti. Näib, et suhtumine muutus alates 2024. aastast, mil Eesti Vabariigi hümn esitamise ajal püüti ürituselt eemaldada Sinimägede kangelase Paul Maitla tütar, kuna ta kandis MTÜ Eesti Leegioni Sõprade Klubi särki. Rahva sekkumise tõttu puhkes äge vaidlus ning politsei taandus.

Tänavu 26. juulil Sinimägede mälestusüritusel tegutses politsei teistmoodi. 15 minutit enne ürituse lõppu soovisid kaks isikut, Marko Saksing ja Kalle Pütsepp minna Sinimägede muuseumi juurde, et viia sinna Jõgevast kaasatoodud lauad ja pingid külaliste toitlustamiseks. Pöösastes varitses aga kaks politseiekipaazi, kes nad vahistas. Kohale kutsuti ka hambuni relvastatud neljaliikmeline eriuksus. Hiljem viidi vahistatud parklasse, kus oli veel kaks politseiekipaazi, nende seas ka ekspert või nn ekspert. Otsus tuli 2 minutiga - selle kohaselt oli tegemist natsisümbolikaga. Algatati menetlus karistusseadustiku paragrahv 151 lõige 1 alusel. Vastav eestikeelne protokoll oli juba eeltäidetud, neid vahistanud riigikeelt mittevaldavad politseinikud polekski sellega kohapeal hakkama saanud. Vahistatutel ei õnnestunud politseinikega suhelda ja selgitusi anda, kuna politseinikud suutsid riigikeeles öelda ja mõista vaid mõningaid fraase.

Eeltäidetud protokollist selgus, nagu oleks isik eksponeerinud avalikult Natsi-Saksamaa inimsusevastaste kuritegude kui ka selle kriminaalsete organisatsioonidega seotud sümbolit, nimelt kandnud avalikus kohas Natsi-Saksamaa rahvussotsialistide poolt sümbolina kasutatud Waffen SS märki, mis oli kõrvalistele isikutele nähtav. Seega eksponeerinud nad Natsi-Saksamaa inimsusevastaste kuritegude toimepanemisega seotud sümbolit neid tegusid toetaval või õigustaval moel.

Narvas 22. augustil vigases riigikeeles koostatud väärteotsuses seisab, et õigusvastutust välistavad asjaolud puuduvad, süüteo koosseis on täidetud, menetlusalune isik on toime pannud temale inkrimineeritud väärteo ning väärteoprotokoll on koostatud õigesti. Tsitaat: "Nürnbergi kohtuotsusega on süüdi tunnistanud Natsi Saksamaa inimsuse vastastes kuritegudes kui ka nende kriminaalsed organisatsioonid nagu SS/SD, Gestapo, org SA jne. Seega nende sümbolika on Eestis keelatud." Saksingule ja Pütsepale määrati rahatrahv 600 eurot.

Tegelikult ei ole Saksing ja Pütsepp kunagi soovinud toetada ega õigustada Natsi-Saksamaa kuritegusid, vaid anda au Eesti eest võidelnutele. Nende polosärkidel on väike kotka ja ruunidega märk, mida ei ole kunagi kasutatud rahvussotsialistlikul Saksamaal ega ka ühegi Waffen SS väeosa logona, vaid see pärines Bender Roger Jamesi ja Hugh Page Tayloriga raamatu "Uniforms, Organization and History of the Waffen-SS" kaanelt. Nimetatud raamatu esmatrükk ilmus 1971. aastal, hiljem on avaldatud kordusväljaandeid. Raamatu kaanepildist erinevalt on ei ole polode märkidel haakristi. Raamat, aga koos kaanepildil eksponeeritud haakristiga on müügis kõigis suuremates rahvusvahelistes raamatuid müüvates kauplustes nagu Amazon.com või Libristo.

Käsi mõõgaga (sama, mis Vabadusristil) ja ruunimärgid olid ka Sinimägedes võidelnud Eesti Relva-SSi vormi kraenurkadel. Saksing ja Pütsepp on nendesamade polodega käinud Sinimägede mälestusüritusel kõigil aastatel alates 2014. aastast, pöördunud seal ka riigikeelt valdavate politseinike poole küsimusega, kas märgiga on kõik korras ja saanud jaatava vastuse. Veel märkimisväärne, et Nürnbergi (mitte Nürbergi, nagu väärteotsuses) protsess lõi küll pretsedendi, mille kohaselt saab riigijuhte ja sõjaväelasi võtta isiklikult vastutavaks sõjakuritegude ja inimsusevastaste kuritegude eest, aga selle otsuseid peetakse õiglaseks võib-olla ainult Venemaal. Ajaloolased ja õigusteadlased ei kahtle, et see oli valikuline, mitte neutraalne kohus, mille otsustele tuginemine on groteskne.

Pealegi tunnistati USAs juba mõni aasta peale sõda, et Balti riikide kodanike osalemist Waffen SS üksustes ei tule käsitleda sarnaselt teiste Waffen SS üksustega. 13. septembril 1950 teavitati Eesti Vabariigi peakonsuli kohusetäitjat New Yorgis Johannes Kaivu, et ümberasustatud iskute komisjon võttis vastu järgmise seisukoha: „Balti Waffen-SS üksusi (Balti Leegione) tuleb käsitleda oma eesmärkidelt, ideoloogialt, tegevuselt ja liikmeks astumise nõuetelt eraldi ja eristatuna Saksa SS-ist. Seetõttu leiab Komisjon, et need ei olnud Ameerika Ühendriikide valitsusele vaenulik liikumine Ümberasustatud Isikute Seaduse § 13 tähenduses.”

Sellega scoses on meil Teile järgmised küsimused:

1. Kas Teile ei tundu, et Eesti Vabariigi peaministri kutsel oma kodumaad kaitsnud sõjameeste mälestusürituse häirimine ja sealviibivate kodanike ahistamine mitte ainult ei solva Eesti patriootide võitlust, vaid kahjustab ka Eesti kaitsetahet?
2. Kas Teile arvates on õiguspärane lugeda nimetatud märgi kandmine Sinimägede mälestusüritusel, kus antakse au Eesti eest võidelnutele, natsisümboliks, mida kantakse Natsi-Saksamaa tegusid õigustaval moel?
3. Kas Teile arvates on õiguspärane olukord, kus inimesi karistatakse väärteokorras sümboli kandmise eest, mida nad on 11 aastat samal üritusel vabalt kasutanud ja mille lubatavust on varem politsei kinnitanud? Kas ja milliseid õigusakte on vahepeal muudetud?
4. Kui väärteoprotokoll oli eeltäidetud, siis tähendab see, et otsus neid või kedagi teist karistada oli tehtud juba ette. Kes otsuse langetas?
5. Kas Eesti Vabariigi politsei ei peaks valdama riigikeelt?

Jaak Valge

Henn Põlluaas

Leo Kunnas